

סימן קעג

ב"ה, ז' טבת תשס"א לפ"ק.

כבוד ידידינו המכובד זוכה ומזכה אחיו עמו הרב
המפואר ושלם בתורה וי"ט כש"ת מוה"ר דוד לייב
גרינפעלד לא"י.ט.

אחדשח"ט באהבה.

יקרתו קבלתי, ונתתי שמחה בלבי כי רבנים חשובים מורי
לדק בישראל המאספו למען תיקון סמו"מ צעוד
הקלטים לחייב השגחה, כי אין ספק שבלי השגחה פוגעים
ביודעים ובלא יודעים בעיקרי הלכה, ומעל' כב' שלח ג'
שאלות שנתעוררו באסיפת ק', ואשמדל להשיב קודם מעיקרי
ההלכה, ואח"כ האיך לנהוג למעשה.

ביעור העורות צבירת מי הסיד מתבצע היום ברוב מפעלים ע"י מכונה עלעקטריק המסבכת בגלג לאורך חלק העליון של הצריכה, ונתצרת שמטרה כפולה צמנועה: א. כדי שלא יסקע הסיד בתחמית הצור והעורות למעלה במים ללולים אפשר שיורקבו. ב. ע"י ההנעה הנמרצת נספג כח הסיד היטב בפנימיות העורות וכו', ולפ"ז השאלה לפני מציאות זו פעולת מכונת הניעור בזמנינו הוא ממש מיסודי העיבוד, מ"ט שלא לדרוש מעלי המפעלים שמכונת הניעור יתבצע ע"י כח יד אדם לשמה כמו בהנעת הגלגלים לטויית ציית, ולא מעשה קוף ע"י מכונה אלעקטריית.

הגנה מש"כ לדמות לטויית ציית, ולחייב מזה כדין כח גברא בעיבוד עורות, לענ"ד אין זה פשוט, דבטויית ציית גופא הלא גאוני ישראל כמו הגאון שאל ומשיב והגאון בעל חסד לאצרה מהדו"ת אר"ח סי' ג' דעתם לאפילו בציית לא בעיניו כטויה כח גברא, ועמם כמה גדולים, אלא דבעיני לשמה מפסוק גדילים מעשה לך כמבואר בקוכה ט' ע"א, והשואל נחמד לאצרה שם החמיר דעתו דכמו בשחיטה דכ' וזכחת ואכלת חולין ל"א דכ' בלשון וזיחת גברא, הה"ד כטויה כיון דדרשינן גדילים מעשה לך משמע. דגם על העשיה קפיד קרא, וכן דעת הגה"ק דברי חיים ח"צ אר"ח סי' א' להחמיר, וכן ה"י דעת חותנו גאון עולם הכרוך טעם דעת הרבה גדולים, וכן אנו מחמירים לכתחלה מעיקר הדין. **אבל** עדין זה רחוק מעיבוד עורות דאין רמו צמורה על מעשה העיבוד, ובגמ' סנהדרין פליגי תנאי ואמוראי, ולהלכה קי"ל להחמיר דפסול כמבואר בכל הפוסקים אר"ח סי' ל"ב, אבל רק מטעם הזמנה לקדושה דבעינן להזמין העור לשמה להיות מוכשר לכתיבת ס"ת מו"מ, וכבר ידוע דעת הרמב"ן במלחמות פ"ק דסוכה דמקיל בכלל, ואנו מחמירים ופוסלים אבל אין מקור על מעשה יד אלא על לשמה מטעם הזמנה למצוה.

רגב לשמה הזה אינו דומה לשמה דקדשים וכו', דכבר ידוע דעת הט"ו בסי' ל"ב וציר"ד סי' רע"א דגם אם לא כיון לשמה בתחלת העיבוד יש לזה תיקון לפני גמר העיבוד, וקני הגאון פנים מאירות מתפלג עליי, אבל כבר בארתי בעניי בשבט הלוי ח"א סי' ו' ומנחתיו אח"כ צנה"ל סי' ל"ב ס"ט דלשמה דעיבוד עורות היינו דבעינן הזמנה לשמה כמש"כ חוס' והראשנים ואם לא הזמין בתחלה יכול להזמין עד סוף העיבוד כל זמן שעדין היא דיפתרא כמש"כ צנה"ל, וכן דעת גאון עולם מהר"ם בענינו ז"ע צביאור על המרדכי.

א"כ מעיקר הדין אם נעשה תחילת העבוד לשמה שכבר חל תורת הזמנה לשמה, מה שלא נעשה לשמה באמצע מעיקר הדין עכ"פ אינו פוסל ק"ו מדין הט"ו שלא נעשה התחלה לשמה ונעשה הסוף לשמה דמועיל לדעתו וכהסקמת המ"ב דיעבד עכ"פ.

רגרי דאנו מחמירים לכתחלה כראוי לנו שיהי' לשמה כל הזמן, מכ"מ אם בתחלה הניח ישראל לשמה, ובאמצע מפעיל ג"כ לשמה את מכונת הניעור, אלא אולי יש חסרון כח גברא שאין לנו מקור כ"כ לפסלו, לפענ"ד מעיקר יסוד ההלכה אין להרהר לפסלו, ומודינא דמחשיבות המצוה לעשות בעצמו לכתחלה, וכן ה"י דעת גאוני ישראל, כי עלינו להחמיר בעבוד לשמה מתחלת העבוד עד סופו בכל הפעולות המשתנות, ובדאי גם ההשראה של קדושה עולה ע"י פעולת ישראל כשר לשמה בכל שלבי העבודה.

ע"כ בדאי יש ענין נכבד להתעורר בזה בדרך זריזות ולכתחלה כי חובצני מצות סתו"מ הקונים היום בדאי מבקשים המובחר והלכתחלה, ובשאר חלקי עבודה נכון מש"כ כבודו לעשות הכי מועיל, ולשמה לכתחלה עכ"פ, ומדרך הנהגת היראים שאין ליתן השגחה על דיעבד, וע"כ אין ספק כי תקון עולם הוא להרגיל השגחה על עבוד העורות.

הרני דושת, ושלום הרבנים החשובים שליט"א, מצפה לרחמי ה'.

סימן קעד

עוד להשואל הג"ל:

ב"ה, ב' ניסן תשס"א לפ"ק.

אחדשה"ש ושי"ת באהבה.

קבלתי בשניות שאלתו בענין ההכרח להעמיד השגחה צי"ד במפעלי העיבוד לעורות סתו"מ, ומסתמך הרבה על מש"כ בס' מקדש מעט יו"ד סי' רע"א ס"ק ט"ו, ובמש"כ בשם הגאון מברסק וז"ל"ה בתכתבו משנת תרפ"ט, דאם הרבה ימים ממשמשים בהעיבוד דאין לסמוך על שניתן לסיד לשם מצוה בתחלה, הנה אע"פ שאין צורך אם כזה פסול דיעבד, דהכל נמשכו אחרי תשוצת וקני הפנים מאירות ח"א סי' מ"ה דהצין בדברי הט"ו סי' רע"א שמקיל בעיבוד לשמה גם כסוף עיבוד שהוא משום דכל העושה גם לבסוף אמרינן הוכיח סופו על תחילתו, והפמ"א נתקשה בזה דהוכיח רק ספק וכן הגר"א, איברא ידוע דגאון עולם ר"מ בענינו ז"ע צביאורו למרדכי מקיל בזה, וכן הפכים הגאון מ"ב צביאור הלכה סי' ל"ב ס"ח דאין טעם הט"ו משום הוכיח אלא דעיבוד לשמה אינו דומה לשאר פסול לשמה בקדשים שהוא פסול בעצם, משא"כ לשמה דעיבוד אינו אלא משום גדר הזמנה דמוכח בש"ס סנהדרין וא"כ כל שנעשה פעם אחת בהזמנת לשמה מספיק.

מכ"כ הלכה למעשה אין דעתי להקל כמש"כ במק"א, חדא, לא משום דאנו מדמין נעשה מעשה, ועוד,

דבלא"ה צחי עיבוד של החילונים אין להם גאמנות ע"ו,
ופשיטא דצלי השגחה ברורה אין ליקח מהם עורות לסת"ם
ומי יודע עוד אם שמים עורות אחרי שהושמו כבר עורות
לשם סת"ם הם מוסיפים עוד עורות כאלה שלא הי' בהם
אפילו מקצת לשמה, וכיון שהגאון מקדש מעט ועוד מחמירים
בזה ברור שמקנת הרבנים בענין ההשגחה בזה היא תקנה
גדולה ונחוצה להלכה, מחמת קוצר הזמן קצרתי.

והרני דוש"ת בלונ"ח, מצפה לרחמי ה'.